

College voor Toetsen en Examens

REFERENTIESET LEZEN 1F

REFERENTIESETS TAAL EN REKENEN

Colofon

Deze uitgave maakt onderdeel uit van het project Referentiesets taal en rekenen. Dit project is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OCW en onder verantwoordelijkheid van het College voor Toetsen en Examens. De referentiesets zijn ontwikkeld door Stichting Cito.

September 2014

Dit materiaal is een product van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en in beheer bij het College voor Toetsen en Examens (het CvTE) te Utrecht.

Het CvTE accepteert geen enkele aansprakelijkheid voor schade ontstaan door het gebruik van dit materiaal op welke manier dan ook.

Het CvTE heeft conform de wettelijke bepalingen en voor zover mogelijk het auteursrecht op in dit materiaal gebruikt (bronnen)materiaal geregeld.

Diegene die desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met het CvTE.

Het gebruik van de referentiesets taal en rekenen of delen daarvan is toegestaan voor onderzoeks- en ontwikkelingsdoeleinden. Voor deze toepassing geldt dat het gebruik van in dit product verwerkt (bronnen)materiaal enkel is toegestaan met toestemming van de rechthebbenden. Op eventueel aangepast werk bij gebruik voor onderzoeks- en ontwikkelingsdoeleinden dient duidelijk vermeld te worden dat er sprake is van een aanpassing van een product van het CvTE.

De referentiesets taal en rekenen of delen daarvan mogen niet voor andere doeleinden gebruikt worden. Voorbeelden hiervan (dit betreft geen limitatieve opsomming):

Opname van (delen van) de referentiesets taal en rekenen in een voor de markt bestemd eindproduct van een toetsuitgave of een eindversie van een ander (commercieel) product is niet toegestaan;

De referentiesets taal en rekenen (of delen daarvan) zijn niet bedoeld voor eigen oefening, studie of privégebruik, alsmede schoolgebruik op niet-commerciële basis.

Bij twijfel over de vraag of gebruik van de referentiesets taal en rekenen in een bepaalde situatie is toegestaan, wordt verzocht contact op te nemen met het CvTE.

Contact: refsets@hetcvte.nl

Inhoud

Voorwoord	3
1 Achtergrond project Referentiesets	4
2 Project Referentiesets	5
2.1 Wat is een referentieset?	5
2.2 Welke referentiesets?	5
2.2.1 Niet-openbare referentiesets taal en rekenen	5
2.2.2 Openbare referentiesets taal en rekenen	5
2.3 Referentiesets: een methodologisch instrument	6
3 Toelichting openbare referentieset lezen 1F	7
3.1 Samenstelling van opgaven in de referentiesets	7
3.2 Onderzoek bij verschillende populaties	7
3.3 Beschikbaar materiaal	7
3.4 Referentiecesuur	7
4 Opgaven referentieset lezen 1F	8
5 Sleuteloverzicht opgaven op niveau 1F	51
6 Bronnen en referenties	53
Colofon	54

Voorwoord

Voor u ligt de publicatie van het College voor Toetsen en Examens (het CvTE) van de openbare referentieset lezen 1F. Deze publicatie is in samenwerking met Stichting Cito tot stand gekomen. Het voorliggende document geeft u inzicht in de opgaven van de referentieset lezen (taal) 1F.

De referentieset lezen 1F is ontwikkeld binnen het project Referentiesets taal (lezen) en rekenen. Een uitgebreide toelichting over de achtergrond, het doel en de uitvoering van het project referentiesets taal (lezen) en rekenen is te vinden in de *rapportage referentiesets Nederlandse taal (lezen) en rekenen* via www.referentiesets.nl

1 Achtergrond project Referentiesets

In 2010 is de *Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen* van kracht geworden. Deze wet geldt voor alle onderwijssectoren en draagt daarmee zorg voor inhoudelijke samenhang tussen deze sectoren. In de wet is vastgesteld dat de referentieniveaus verplicht zijn van primair onderwijs (PO) tot uitstroom naar de arbeidsmarkt en instroom naar het hoger onderwijs (HO).

Het referentiekader taal en rekenen bestaat uit fundamentele niveaus en streefniveaus. Het fundamentele niveau (F-niveau) is de basis die zo veel mogelijk leerlingen moeten beheersen. Het streefniveau (S-niveau) is voor leerlingen die meer aankunnen. Er zijn drie F-niveaus, namelijk 1F, 2F en 3F (en voor taal 4F); er zijn drie S-niveaus, 1S, 2S, 3S. Niveau 2F in taal en rekenen is nodig om in de samenleving te kunnen functioneren.

Om te kunnen bepalen of leerlingen en studenten het gevraagde referentieniveau beheersen, zijn toetsen nodig. Daarom wordt, onder verantwoordelijkheid van het College voor Toetsen en Examens (het CvTE), een doorlopende toetslijn geïmplementeerd met verplichte centrale toetsen en examens Nederlandse taal en rekenen.

Het is belangrijk dat in die toetsen en examens de eisen van de referentieniveaus voor alle leerlingen gelijk zijn, ongeacht het schooltype dat zij volgen. Op die manier kan de doorlopende leerlijn tussen de schooltypen worden gerealiseerd. Om dit mogelijk te maken heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) medio 2011 opdracht gegeven een vergelijkingsonderzoek uit te voeren onder de noemer *project referentiesets taal en rekenen*. Het CvTE is gedelegeerd opdrachtgever van het project, Stichting Cito (vanaf nu: Cito) is uitvoerder.

2 Project Referentiesets

In het project referentiesets is een aantal producten opgeleverd. Onderstaand wordt op hoofdlijnen toegelicht wat een referentieset is, welke referentiesets zijn ontwikkeld en met welk doel. Een meer uitgebreid verslag over de achtergrond, het doel en de uitvoering van het project referentiesets taal (lezen) en rekenen is te vinden in de *rapportage referentiesets Nederlandse taal (lezen) en rekenen* via de website van het project referentiesets.

2.1 Wat is een referentieset?

Sommige referentieniveaus worden in meerdere onderwijssectoren centraal getoetst of geëxamineerd (bijvoorbeeld taal 2F). Voor deze referentieniveaus zijn sectoroverstijgende prestatiestandaarden nodig. Door middel van een referentieset kan zo'n prestatiestandaard ontwikkeld worden.

Een referentieset bestaat uit een set van opgaven die samen het inhoudelijk beschreven kennisdomein van het referentieniveau zo goed mogelijk representeren. De opgaven hebben hun oorsprong in verschillende onderwijssectoren waarop het betreffende referentieniveau van toepassing is. Alle opgaven zijn afgenomen in de onderwijssectoren waarvoor de referentieset relevant is. Er is een prestatiestandaard (= referentiecesuur) vastgesteld voor de referentieset.

2.2 Welke referentiesets?

Er zijn in totaal zes referentiesets opgeleverd: rekenen 1F, 2F, 3F; taal (begrijpend lezen) 1F, 2F, 3F. Sommige referentieniveaus komen enkel in één onderwijstype naar voren, bijvoorbeeld niveau taal 4F in het vwo. Het is daarom niet noodzakelijk een sectoroverstijgende prestatiestandaard te ontwikkelen.

Niveau rekenen 1S is hierop een uitzondering. Dit niveau is het wettelijk vastgelegde niveau in het PO voor leerlingen die meer aankunnen. Om tegemoet te komen aan de visie van experts om het niveau rekenen 1S te operationaliseren in een verzameling opgaven met bijbehorende prestatiestandaard, zijn ankersets rekenen 1S ontwikkeld. Het niveau 1S is alleen van toepassing op het PO. Er vindt geen vergelijking tussen schooltypen plaats. Daarom wordt gebruikgemaakt van de term 'ankersets' in plaats van 'referentiesets' (sectoroverstijgend). Deze ankersets bevatten rekenopgaven 1S en zijn alleen in het PO afgenomen.

2.2.1 Niet-openbare referentiesets taal en rekenen

In het project referentiesets zijn niet-openbare referentiesets opgeleverd, die een landelijke referentiecesuur (= prestatiestandaard) leveren voor de referentieniveaus. Deze referentiecesuur is vergelijkbaar over verschillende schooltypen heen. De opgaven uit deze referentiesets gaan mee als anker in de centrale toetsen en examens taal en rekenen, zodat deze aan een vergelijkbare cesuur gerelateerd kunnen worden. Vanwege het geheime karakter van centrale toetsen en examens worden deze referentiesets niet openbaar gemaakt.

2.2.2 Openbare referentiesets taal en rekenen

Naast de niet-openbare referentiesets zijn openbare referentiesets opgeleverd. Deze hebben twee functies.

IJkingsfunctie openbare referentiesets

Ten eerste gaat het om de ijkingsfunctie. De openbare referentiesets zijn voorzien van een vergelijkbare referentiecesuur als de niet-openbare referentiesets. Zo kunnen (commerciële) toetsmakers, uitgeverijen en onderzoekers, middels een ankeronderzoek met de referentiesets, de referentiecesuur overbrengen op hun eigen toetsen/producten taal en rekenen.

Verantwoordingsfunctie openbare referentiesets

Ten tweede hebben de openbare referentiesets een verantwoordingsfunctie. Met behulp van de openbare referentiesets kan het CvTE aan het onderwijsveld duidelijk maken hoe de normering van centrale toetsen en examens, die rapporteren op referentieniveaus, tot stand is gekomen.

2.3 Referentiesets: een methodologisch instrument

De referentiesets zijn primair bedoeld om de prestatiestandaarden behorend bij de referentieniveaus over te brengen op toetsen voor verschillende populaties. Dit methodologisch instrument dient expliciet niet als voorbeeldtoets of -examen. Voor een goed beeld van de *inhoud* van centrale toetsen en examens zijn voor elke doelgroep en onderwijssector voorbeeldexamens beschikbaar.

De voorbeeldtoetsen en –examens zijn te vinden via onderstaande kanalen:

- Sector PO: www.centraleeindtoetspo.nl (oefentoets beschikbaar vanaf najaar 2014)
- Sector VO: www.examenblad.nl
- Sector mbo: www.examenbladmbo.nl

3 Toelichting openbare referentieset lezen 1F

3.1 Samenstelling van opgaven in de referentiesets

Referentiesets bevatten voor elke voor het referentieniveau relevante doelgroep opgaven uit verschillende domeinen. Er zijn zowel open als meerkeuze opgaven geselecteerd.

De referentieset lezen 1F bestaat uit teksten met vragen. De teksten, die primair geschikt zijn voor leerlingen uit groep 8, zijn zakelijk of fictieel van aard. Bij de fictieel teksten zijn vragen opgenomen passend bij de kenmerken van de taakuitvoering: begrijpen, evalueren en interpreteren. De teksten voor populaties uit het voortgezet onderwijs (VO) zijn alleen zakelijk van aard. Bij de zakelijke teksten wordt onderscheid gemaakt tussen informatieve, instructieve en betogende teksten. De vragen zijn passend bij de kenmerken van de taakuitvoering: begrijpen, interpreteren, opzoeken en samenvatten.

In de referentieset taal 1F is sprake van een oververtegenwoordiging van informatieve teksten, daarnaast geldt dat er geen vragen opgenomen zijn passend bij het kenmerk van de taakuitvoering 'evalueren'. Het expertpanel (inhoudsdeskundigen en docenten) lezen 1F, verantwoordelijk voor de inhoudelijke validering, erkent deze inhoudelijke kenmerken bij de referentieset. Voor de referentieset lezen 1F geldt verder dat de teksten op 1F niveau zijn, maar dat de opgaven die bij de teksten zijn geselecteerd zowel op 1F als 1S (=2F) niveau zijn.

De referentieset lezen 1F is door het expertpanel lezen 1F gevalideerd en vastgesteld voor het beoogde doel: het gebruiken van de referentieset als anker in toetsen rekenen om de referentiecensuur over te brengen. Het expertpanel wijst op het belang van een goede communicatie over de functie van het niveau 1F en het niveau 2F. Toetsen in het basisonderwijs zullen volgens het expertpanel vaak beide niveaus in eenzelfde toets meten.

3.2 Onderzoek bij verschillende populaties

De opgaven uit de referentiesets zijn afgenomen bij verschillende populaties. De opgaven in de referentieset lezen 1F zijn bij de volgende populaties afgenomen:

- Primair Onderwijs, Groep 8
- Vmbo basisberoeps- en kaderberoepsgerichte leerweg (BB-KB), jaar 4

De opgaven zijn afgenomen in een zo neutraal mogelijke lay-out. Indien deze opgaven voor ankeronderzoek gebruikt worden is het van belang deze lay-out zoveel mogelijk gelijk te houden. In het voorliggende document is de weergave van opgaven identiek aan die in de gebruikte toetsboekjes tijdens de afname.

3.3 Beschikbaar materiaal

In dit document worden de opgaven uit de referentieset lezen 1F afgebeeld.

Naast deze opgaven zijn ook de afnamegegevens beschikbaar gesteld. Deze zijn in een aparte .zip file te downloaden via de website van het project referentiesets. Bij deze file is ook een beschrijving van de databestanden beschikbaar.

3.4 Referentiecensuur

De referentiecensuur voor de referentieset lezen 1F is vastgesteld op: 38 / 39. Dit betekent het volgende, uitgaande van een situatie waarin een individu alle opgaven uit de referentieset maakt: Bij 39 of méér opgaven goed is het referentieniveau rekenen 1F behaald; bij 38 of minder opgaven goed is het referentieniveau niet behaald.

Bij de referentieset-databestanden wordt ook een applicatie geleverd die gebruikt kan worden om de cesuur op een subset van opgaven te bepalen. Een handleiding voor deze software is bijgeleverd bij het .zip bestand waarin deze software gedownload kan worden.

4 Opgaven referentieset lezen 1F

De Bonnacon, gevaarlijke poepspuiter

Er zijn maar weinig dieren die hun ____1____ als wapen gebruiken. Sommige vogels doen dat, maar die zijn klein. Daar hoef je niet van wakker te liggen. Nee, dan de bonnacon. Die was vroeger ____2____.

De bonnacon is een beest met een kop als die van een stier, maar met horens die naar elkaar toe naar binnen krullen. Omdat zulke horens ____3____ zijn als verdedigingswapen, heeft de bonnacon een ander wapen. ____4____, schiet hij mest af over grote afstand, wel over honderden meters. Die mest verbrandt alles waar hij op terecht komt. Voor achtervolgers ____5____.

Deze schijtschieter lijkt met zijn kromme horens veel op bizons of wisenten – een soort wilde runderen met enorme koppen. Deze dieren ____6____. Dat maakt ze net weer iets lichter. Je kunt dan zien – en ruiken – waar zo'n bange kudde langs kwam draven.

Maar moderne wisenten en bizons hebben er geen vieze of gemeen brandende bijbedoelingen bij. Maar als je achter ze aangaat, kun je maar beter je paraplu meenemen. Je weet maar nooit.

T1F_01

Wat past het **best** op plaats 1?

- A. mest
- B. ogen
- C. staart
- D. vacht

T1F_02

Wat past het **best** op plaats 2?

- A. berucht
- B. populair bij jagers
- C. rustiger
- D. veel groter

T1F_03

Wat past het **best** op plaats 3?

- A. ongeschikt
- B. onmisbaar
- C. te gevaarlijk
- D. te lelijk

T1F_04

Wat past het **best** op plaats 4?

- A. Als hij bedreigd wordt
- B. Nadat hij flink gegraasd heeft
- C. Om het gras niet te bevuilen
- D. Voordat hij slapen gaat

T1F_05

Wat past het **best** op plaats 5?

- A. betekent dit dat er nog hoop is op ontsnapping
- B. gaat het er dan om voor voldoende eten te zorgen
- C. is de weggeschoten mest een goed teken
- D. is het alsof ze in vuur en vlam staan

T1F_06

Wat past het **best** op plaats 6?

- A. komen niet zo vaak meer voor als vroeger
- B. leggen op een dag grote afstanden af
- C. leven op enorme grasvlaktes
- D. poepen als ze bang zijn en vluchten

Brugklassers

1. 'Jesse van Gent, eruit! Ga je melden bij
2. de coördinator!' Priemend wijst haar
3. vinger naar Jesse. De klas is nu niet
4. meer te redden, dit is alleen maar olie op
5. het vuur. Jesse haalt zijn schouders op
6. en staat op om zijn spullen in te
7. pakken. Tot zijn verbazing staat Chris
8. naast hem ook op en begint ook zijn
9. spullen in te pakken. 'Chris Bergmans,
10. wat doe je!' roept mevrouw Prenger met
11. overslaande stem. Van verbazing wordt
12. de klas stil. 'Ik ga met Jesse mee naar de
13. coördinator. Hij heeft vandaag voor het
14. eerst een nieuwe beugel. Als u hem al
15. niet kan verstaan, zal het meneer Van
16. Dijk ook wel niet lukken. Ik zal zijn tolk
17. zijn.' Jesse loopt richting deur en Chris
18. volgt hem op de voet. De klas is nog
19. steeds muisstil en mevrouw Prenger zegt
20. niets. Als Jesse de deur achter Chris en
21. hem dichtdoet, ziet hij dat haar mond nog
22. steeds openstaat van verbazing.
23. Zwijgend lopen Jesse en Chris naar het
24. eind van de gang. Samen gaan ze door
25. de klapdeuren en daar barsten ze
26. tegelijkertijd in lachen uit. 'Sjag je haar
27. gesjigt?' lacht Jesse. En daardoor begint
28. Chris nog harder te schateren. Dan trekt
29. hij Jesse aan zijn arm. 'Kom we gaan
30. naar meneer Van Dijk, dan hebben we
31. dat maar vast gehad.' De deur van de
32. kamer van meneer Van Dijk staat op een
33. kier en daarachter klinken zachte
34. stemmen. Jesse aarzelt even en dan
35. klopt hij zachtjes. Er komt een jongen uit
36. met rood haar en een rood hoofd. 'Eén
37. momentje!' klinkt de stem van Van Dijk
38. bars. Op dezelfde toon gaat die door en
39. foetert een leerling uit: 'Je blijft de hele
40. week na en dan veeg je het hele plein
41. van voor naar achter!' Jesse en Chris
42. kijken elkaar aan, dat klinkt niet best. De
43. deur gaat open. Het is een lange slungel
44. die zeker al in de derde zit, dat zie je zo.
45. 'Kom verder!' roept Van Dijk. Hij voert iets
46. in op de computer en kijkt niet op als
47. Jesse en Chris binnenkomen. Zwijgend
48. blijven ze voor zijn bureau staan,
49. wachtend op het moment dat de
50. coördinator tijd voor hen heeft. Het uur
51. van de waarheid is aangebroken. Van
52. Dijk wendt zijn blik van het scherm naar
53. de twee jongens die voor hem staan.
54. 'Brugklassers!' zegt hij verbaasd. 'Dat
55. gebeurt niet vaak. Leg me eens uit wat er
56. gebeurd is.' Zijn stem klinkt niet boos,
57. eerder nieuwsgierig. 'Ik heb vandaag

58. voor het eerssijt een beugel,' legt Jesse
59. uit. 'Van mevrouw Prenger kreeg ik de
60. beurt om te tellen vanaf sjesjstig.'
61. 'Soixante,' vult Chris behulpzaam aan.
62. 'Dank je, jongeman. Mijn Frans is prima.'
63. Van Dijk kijkt streng, maar Jesse meent
64. pretlichtjes in zijn ogen te zien. 'Dat tellen
65. klonk nogal gek door mijn beugel en de
66. hele klas moest lachen. Mevrouw
67. Prenger werd boosj en ik moesjt
68. doortellen. Bij drieënsjesjtig werd ik eruit
69. gestuurd.' Jesse haalt onschuldig zijn
70. schouders op. 'En jij?' vraagt Van Dijk nu
71. aan Chris.
72. 'Ik was bang dat u hem niet kon
73. verstaan,' zegt Chris en zijn stem klinkt
74. ineens klein. Van Dijk barst in
75. schaterlachen uit. 'Lekker stel zijn jullie!
76. Aan het eind van de les gaan jullie naar
77. mevrouw Prenger en bieden jullie haar je
78. excuses aan voor het verstoren van de
79. les. Laat haar zien dat je een nieuwe
80. beugel hebt, Jesse. En laat ik jullie hier
81. de rest van het jaar niet meer zien,
82. anders zwaait er wat.' Hij staat op en
83. geeft daarmee aan dat hun gesprek
84. beëindigd is. Hij loopt zowaar mee naar
85. de deur van zijn kamer om hen uit te
86. laten. Daar legt hij nog even zijn hand op
87. Jesses schouder. 'Volgens mij heb je
88. vandaag niet alleen een nieuwe beugel,
89. maar ook een nieuwe vriend.' Jesse kijkt
90. naar Chris en grijnst.

T1F_07 *

In welk stuk van de tekst wordt duidelijk waarom Jesse uit de klas gestuurd werd?

In het stuk tussen ...

- A. Jesse ... vuur. (regels 1-5)
- B. Brugklassers ... is. (regels 54-56)
- C. 'Dat ... lachen' (regels 64-66)
- D. Aan ... les. (regels 76-79)

T1F_08

Waarom wordt Jesse de klas uitgestuurd?

Mevrouw Prenger denkt dat ...

- A. hij geen Frans wil leren.
- B. hij haar voor de gek houdt.
- C. hij zijn les niet heeft geleerd.
- D. hij zijn spullen niet bij zich heeft.

T1F_09

Welke bewering is waar als je let op het stukje: en ... klein. (regels 73-74)?

- A. Chris beseft opeens dat hij nog maar een brugklasser is.
- B. Chris is er niet meer zo zeker van dat het goed afloopt.
- C. Meneer Van Dijk gelooft niks van het verhaal van Chris.
- D. Meneer Van Dijk heeft Jesse niet goed kunnen verstaan.

Inhoudsopgave handleiding Cliffer:

1. Voorbereiding voor 3-6 spelers
2. Het doel van het spel
3. Het spelverloop
4. Het verkrijgen van nieuwe steden
5. Woningen bouwen en verkopen
6. Spelregels voor 2 personen
7. Speelwijze met een neutrale stad

T1F_10

Cato wil met haar zusjes het bordspel Cliffer spelen. Ze wil weten hoe ze extra huizen in haar steden kan krijgen.

In welk hoofdstuk van de handleiding kan zij dit het **best** opzoeken?

- A. in hoofdstuk 2
- B. in hoofdstuk 3
- C. in hoofdstuk 4
- D. in hoofdstuk 5

De keuzes van Hind, Jasmijn en John

(1)	Londen of Parijs?	Parijs, voor het stokbrood, de muziek en alle bezienswaardigheden.	Parijs, een gezellige stad met mooie musea.	Parijs. Dan ga ik lekker de hele dag bovenop de Eiffeltoren staan.
(2)	Zon of sneeuw?	Zon! Sneeuw is leuk voor een dagje, maar zon is altijd heerlijk.	Sneeuw is wel leuk, maar ik word veel blijer van de zon.	Zon is veiliger. Bij sneeuw krijg ik rare plannen, wil ik met mijn fiets gaan slippen en zo...
(3)	Pretpark of museum?	Pretpark. Tegenwoordig durf ik in alle achtbanen.	Ik haat pretparken, durf ook nergens in, dus dan sta ik steeds aan de kant met alle tassen. Doe mij maar een mooi museum.	Pretpark! Vorig jaar heb ik ze met mijn vrienden allemaal in één week gedaan. Moest gewoon even.
(4)	Hagelslag of pindakaas?	Vroeger was ik verslaafd aan pindakaas, nu eet ik ook graag hagelslag.	Pindakaas! Wacht nee, toch hagelslag. Of niet...? Mmm... jam is ook lekker.	Pindakaas, daar zit je lekker snel vol van. Af en toe broodje kaas.
(5)	Ajax of Feyenoord?	Ajax.	Ajax. Ik kom uit Aalsmeer en dat is dicht bij Amsterdam.	Hallo zeg, ik ben een Amsterdammer! Ajax dus.
(6)	Stad of platteland?	Het lijkt me heerlijk om op een boerderij te wonen, met paarden, koeien en een varkentje. Maar ik kies toch voor de stad, daar lééf je.	De stad is levendiger en bruisender.	Amsterdam is mijn stad. Lekker druk.
(7)	Fruit of snoep?	Fruit in de zomer, snoep in de winter.	Ik ben een echte fruitliefhebber!	Fruit is alleen lekker bij ijs. Dus ik kies voor snoep, honingdrop!
(8)	Vlees of vis?	Geen van beide. Ik eet al zeven jaar vegetarisch.	Eh... kip!	Vlees, maar ook vis.
(9)	Hond of kat?	Mijn lieve hond Banjer!	Ik heb niet zoveel met dieren. Maar doe maar een kat.	Hond.

T1F_11

Wie houdt niet van pretparken?

- A. Hind
- B. Jasmijn
- C. John

T1F_12

Waarom wonen Hind, Jasmijn en John liever in de stad dan op het platteland?

- A. Ze genieten van het lawaai in de stad.
- B. Ze houden meer van mensen dan van dieren.
- C. Ze houden van de drukte in de stad.
- D. Ze vinden het maar stinken op het platteland.

T1F_13

Vul onderstaande tabel in: zet per onderwerp een kruisje onder Alle drie eens, Twee van de drie eens of Niemand met elkaar eens.

Onderwerp	Alle drie eens	Twee van de drie eens	Niemand met elkaar eens
a. Londen of Parijs?			
b. Zon of sneeuw?			
c. Pretpark of museum?			
d. Hagelslag of pindakaas?			
e. Ajax of Feyenoord?			
f. Stad of platteland?			
g. Fruit of snoep?			
h. Vlees of vis?			
i. Hond of kat?			

T1F_14

Hoeveel vragen worden er gesteld over voeding?

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

Dolfijn

(1) De vrolijkste vis van de zee?

Nee! Een dolfijn is helemaal geen vis! Maar vrolijk zijn deze dieren meestal wel.

(2) Waar leven ze?

Dolfijnen zwemmen in de meeste zeeën. Van orka's bij de Zuidpool tot beloege's bij de Noordpool. En in onze eigen Noordzee vind je de witsnuitdolfijn.

(3) Wat eten ze?

Vis, vis, en nog meer vis! Garnalen, haring, kreeftjes, inktvissen... En nog meer vis!

(4) Hoe leven ze?

Dolfijnen leven in groepen. Ze 'praten' met elkaar door fluittonen en klikjes. Dolfijnen maken meer dan 300 klikgeluiden per seconde en gebruiken de echo van het geluid om hun weg te vinden. Dolfijnen vinden hun voedsel ook op deze manier. Ze helpen elkaar als ze ziek zijn of als er een baby wordt geboren.

(5) Wat maakt ze bijzonder?

Dolfijnen zijn slim. Ze kunnen zichzelf herkennen in de spiegel. Dat kunnen maar weinig dieren. Ze kunnen trucjes leren en ze gebruiken gereedschap. Ze leggen bijvoorbeeld een stuk spons op hun neus als ze in het zand van de zeebodem woelen. Zo beschermen ze hun snuit.

<http://www.nationalgeographic.nl/junior/dieren-en-natuur/informatie/dolfijn>

Dolfijnen verdedigen zich met hun sterke snuit. Door op kwetsbare plekken te stoten, kunnen ze een haai doden.

De huid van een dolfijn voelt aan als een natte rubberlaars

De hersens van dolfijnen bestaan net als bij de mens uit twee delen. Deze hersenhelften slapen om de beurt.

In de tanden van dolfijnen zitten jaarringen, net als bij bomen. Zo kun je zien hoe oud een dier is.

T1F_15 *

Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?

- A. De lezer aan het lachen maken met een verhaal over de dolfijn.
- B. De lezer aansporen om een dolfijnenshow te bezoeken.
- C. De lezer belangrijke informatie geven over de dolfijn.
- D. De lezer vertellen wat de schrijver van de dolfijn vindt.

T1F_16

In alinea 5 staat dat dolfijnen gereedschap gebruiken.
Welk gereedschap is dat?

- A. de snuit
- B. een spiegel
- C. een stuk spons
- D. het zand van de zeebodem

1 **Ha die lantaarn**

2 Als het regent en je krijgt een druppel
3 in je oog en je kijkt dan
4 naar de lantaarn. Of als het
5 donker wordt en je ziet hem
6 aanfloepen. Het is gek dat je soms
7 zo vrolijk wordt van iets dat er altijd al was,
8 ha die lantaarn. Als ik niet kan
9 slapen omdat hij door het gordijn
10 schijnt kan ik bij hem lezen. Dat hij 's morgens
11 uitgaat heb ik nog nooit
12 meegemaakt: zo weet ik dat ik slaap.

Bron: Eva Gerlach, De Nederlandse kindervoëzie in 1000 en enige gedichten, Gerrit Komrij

T1F_17

Waar gaat het in dit gedicht vooral om?

Om wat je denkt of voelt als ...

- A. je iets opvalt waar je normaal gesproken geen aandacht aan besteedt.
- B. je niet in slaap kunt komen door het licht van een straatlantaarn.
- C. je steeds last hebt van het licht van een straatlantaarn vlakbij het slaapkamerraam.
- D. je je verveelt of woelend in je bed ligt en in de gordijnen allerlei schaduwen ziet.

T1F_18

Vind je dit een goed gedicht? Geef een voorbeeld uit de tekst van wat je wel of van wat je niet goed vindt.

1	Weg met de stomme hesjes
2	Door Nathalie Strijker
3	Vaak moeten kinderen die naar de
4	Buitenschoolse Opvang (BSO) gaan,
5	veiligheidshesjes aan. Jasper (11 jaar) en Joep
6	(12 jaar) uit Utrecht moesten dat ook. Met
7	tegenzin, want 'je loopt compleet voor schut
8	met zo'n ding aan.' En dus bedachten ze iets
9	anders.
10	Toen vorig jaar het gebouw van het
11	Fantaziehuis, de BSO van Jasper en Joep,
12	naar de overkant van een drukke weg
13	verhuisde, waren alle kinderen verplicht een
14	hesje te dragen. 'Ik vond dat meteen al heel
15	stom,' vertelt Jasper. 'Andere kinderen lachen
16	je uit en het zit ook niet lekker.' 'En ze zijn
17	onhandig,' vult Joep aan. 'Als je een rugzak om
18	hebt, moet die eerst af, anders zit het hesje te
19	strak.'
20	Jasper en Joep vonden de hesjes zo stom dat
21	ze een handtekeningenactie organiseerden.
22	'Alle kinderen deden mee. We hebben toen een
23	gesprek met de directie gehad en zij zeiden dat
24	we zelf maar met ideeën moesten komen voor
25	iets anders,' vertelt Jasper. En dus schreven ze
26	een ontwerpwedstrijd uit voor alle kinderen van
27	hun BSO.
28	Joep: 'We kregen 44 inzendingen, maar daar
29	zaten ook heel gekke bij. Een lichtgevend
30	kunstgebit bijvoorbeeld.'
31	Het winnende ontwerp werd deze week op een
32	speciaal 'Hesjes-feest' bekend gemaakt. Dennis
33	(8 jaar) is de ontwerper van het winnende V-
34	vest. 'Dit vest past overal overheen. En het ziet
35	er tenminste een beetje stoer uit. Als je het over
36	een donker T-shirt doet, lijkt het met die
37	lichtgevende strepen net een superheldenpak.'
38	
39	
40	

T1F_19

Lees: Jasper (11 jaar) en Joep (12 jaar) uit Utrecht moesten dat ook. (r. 5 en 6)
Wat wordt bedoeld met dat?

- A. Dat ze naar de Buitenschoolse Opvang moeten. (zie r. 3 en 4)
- B. Dat ze veiligheidshesjes moeten dragen. (zie r. 4 en 5)
- C. Dat ze zelf niet hebben gekozen voor veiligheidshesjes. (zie r. 6 en 7)
- D. Dat ze iets anders bedachten voor de veiligheidshesjes. (zie r. 8 en 9)

T1F_20

Lees: 'je loopt ... ding aan.' (r. 7, 8)

Welk stukje maakt het beste duidelijk wat 'voor schut lopen' betekent?

- A. waren alle kinderen verplicht een hesje te dragen. (r. 13 en 14)
- B. 'Andere kinderen lachten je uit (r. 15 en 16)
- C. 'En ze zijn onhandig,' (r. 16 en 17)
- D. anders zit het hesje te strak.' (r. 18 en 19)

T1F_21 *

Wat is het belangrijkste doel van het eerste stukje van de tekst? (r. 3 t/m 9)

Het stukje ...

- A. geeft aan waar de rest van de tekst over gaat.
- B. geeft de belangrijkste conclusies uit de tekst weer.
- C. maakt duidelijk over wie de tekst gaat.
- D. vat het belangrijkste uit de tekst samen.

T1F_22

Waarom vinden Jasper en Joep de hesjes stom? Noem twee redenen.

Jasper en Joep vinden de hesjes stom, omdat

1

2

T1F_23

Wie worden bedoeld met ze in regel 25

T1F_24

Waarom heeft het vest van Dennis gewonnen?
Noem twee redenen.

1 _____

2 _____

T1F_25 *

De tekst heeft als titel: **Weg met de stomme hesjes**
Waarom heeft de schrijfster deze titel gekozen?

Omdat deze titel...

- A. door een kind zou kunnen zijn bedacht.
- B. de mening van de schrijfster weergeeft.
- C. erg grappig en origineel is.
- D. duidelijk maakt waar het artikel over gaat.

T1F_26 *

Welk doel heeft de schrijver met deze tekst?

- A. De lezers een advies geven over veiligheidshesjes.
- B. De lezers laten nadenken over veiligheidshesjes.
- C. Protesteren tegen verplichte veiligheidshesjes.
- D. Vertellen over de actie tegen veiligheidshesjes.

Het jaar 1532

De jongen was pas elf jaar oud, maar toch hadden ze hem gekozen. Want hij hield het langer uit dan de anderen, rechtopstaand met blote voeten in de sneeuw. En later dan de anderen trok hij zijn handen terug uit het vuur. En geen wankeling was te bespeuren wanneer hij met over de rand stekende tenen aan de afgrond van Titipaka stond, waar diep beneden de rivier woest schuimde rond de scherp opgestoken rotspunten. Maar bovenal was hij gekozen omdat hij zo hard kon lopen. Harder dan alle elfjarigen, harder dan de meeste twaalfjarigen, soms zelfs enkele dertienjarigen inhalend, rende hij naar de eindstreep.

uit: Wegloop, door Paul Biegel

T1F_27

Om welke eigenschap hebben ze de jongen **vooral** gekozen?

- A. om zijn moed
- B. om zijn snelheid
- C. om zijn vastberadenheid
- D. om zijn uithoudingsvermogen

T1F_28

Wat vindt de jongen ervan dat ze hem hebben gekozen?

- A. Dat staat niet in de tekst.
- B. Hij is daar trots op.
- C. Hij had dat wel verwacht.
- D. Hij is blij verrast.

1 De klodder beweegt

2 Maaïke kijkt naar het gezicht van meneer Fop. Hij
3 is lijkbalek geworden. "Weet je zeker dat je dit
4 potje griezelige slijm wilt kopen?" "Ja meneer, dat
5 weet ze zeker!" zegt Cora beslist.
6 Hij verkoopt zeker niet zoveel. Waarom doet hij er
7 zo moeilijk over? Is ie bang dat ie dan ontslagen
8 wordt of zo? Maaïke vertrekt geen spier. "Ik wil dat
9 potje slijm", zegt ze. Meneer Fop slaakt een diepe
10 zucht. "Goed dan, je moet het zelf weten. Maar ik
11 waarschuw je! Maak het potje nooit open als het
12 donker is." "Waarom niet?" vraagt Maaïke. Meneer
13 Fop strijkt over zijn voorhoofd. "Dan gebeuren er
14 rare dingen en krijg ik weer trammelant." Cora kijkt
15 hem verbaasd aan. "Wat bedoelt u?" Meneer Fop
16 kijkt naar het plafond. Er staan zweetdruppels op
17 zijn voorhoofd. "Ach, mensen raken over hun
18 toeren en dan moet ik weer mijn bed uit. Altijd
19 hetzelfde gedoe." Die man is getikt, denkt Maaïke,
20 maar dat geeft niet. Ze pakt haar portemonnee.
21 "Hoeveel kost het?" "Tien euro", zegt meneer Fop.
22 "Wat?" zegt Maaïke. "Goed dan, vijf euro", zegt
23 meneer Fop haastig. Maaïke kijkt Cora aan en rolt
24 met haar ogen. Die Fop is echt gek, dat is
25 duidelijk. Snel legt ze een euro op de toonbank.
26 Meneer Fop ziet er opgelucht uit. "Net op tijd nog
27 iets verkocht", zucht hij.

28 Het is avond. Robbie, het broertje van Maaïke,
29 duwt de deur van Maaïkes kamer open. "Maaïke,
30 heb jij een schrift voor mij?" Er komt geen
31 antwoord; Maaïke is er niet. Dan zoek ik zelf wel
32 even, denkt Robbie. Hij loopt naar Maaïkes
33 bureau. Opeens ziet hij het potje van Maaïke. Het
34 staat op de vensterbank in het maanlicht.
35 Nieuwsgierig pakt Robbie het potje op.
36 Wat zit daar voor een rare klodder in? Het lijkt wel
37 snot. Voorzichtig schroeft hij het deksel eraf. Hij
38 steekt zijn vinger in het potje en raakt de klodder
39 aan. "Hé?" Met een kreet trekt Robbie zijn vinger
40 terug. Die rare klodder bewoog! Wat eng! Gauw
41 zet Robbie het potje terug op de vensterbank. Hij
42 draait zich om en loopt snel naar de deur. Als hij
43 de klink vastgrijpt, blijft hij staan. Wacht even,
44 denkt hij. Ik moet het deksel er weer op
45 schroeven. Maaïke mag niet merken dat ik op
46 haar kamer geweest ben. Dan wordt ze vast
47 woedend. Hij loopt terug en pakt het deksel. Snel
48 schroeft hij het op het potje. Wat vreemd, er zit
49 niets meer in het potje. Die rare klodder is
50 verdwenen. Misschien is hij wel gesmolten.
51 Nou ja, het was toch een stom ding, denkt Robbie.
52 Ik zal maar niets zeggen tegen Maaïke.

T1F_29 *

In welke regel of in welke van onderstaande regels staat een zin die figuurlijk bedoeld is?

- A. "Weet je ... kopen?" (r. 3 en 4)
- B. Waarom doet ... over? (r. 6 en 7)
- C. Maaïke vertrekt ... spier. (r. 8)
- D. Meneer Fop ... voorhoofd. (r. 12 en 13)

T1F_30

In welke van onderstaande regels wordt het duidelijkst iets gezegd op een toon die verbazing uitdrukt?

- A. regel 3 en 4
- B. regel 10 en 11
- C. regel 23 en 24
- D. regel 26 en 27

T1F_31

Wat kun je het best zeggen over de stemming van meneer Fop?

Meneer Fop is

- A. een beetje boos
- B. erg bedroefd
- C. nogal zenuwachtig
- D. tamelijk vrolijk

T1F_32

Het verhaal speelt zich af op twee plaatsen. Welke plaatsen zijn dat? Schrijf je antwoord op.

1. _____

2. _____

T1F_33 *

Waarom gaat Robbie naar de kamer van Maaïke?

Hij wil ...

- A. Maaïkes potje met de klodder bekijken.
- B. een schrift lenen van Maaïke.
- C. even met Maaïke praten.
- D. bij Maaïke naar iets zoeken dat hij kwijt is.

T1F_34

Wat is de bedoeling van deze tekst?

Het is een tekst die je vooral ...

- A. lekker wil laten lachen.
- B. via een verzonnen verhaal iets wil leren.
- C. wil laten griezelen.
- D. wil laten wegdromen in een sprookjeswereld.

Nederland klaar voor de trampoline

Het Nederlandse landschap verandert. Ballonvaarders maken melding van een opvallend aantal ronde en rechthoekige vormen. Waarschijnlijk springt er ook nog iemand op. Dat zijn dus geen zwembaden en mini-graancirkels, maar trampolines.

(1) Toen Yvonne de Jong en haar Nieuw-Zeelandse man in 1986 in Nederland kwamen wonen, wilden ze in trampolines gaan handelen. Iedereen verklaarde hen voor gek. In Nieuw-Zeeland hadden ze meegemaakt hoe binnen vijf jaar ieder gezin een trampoline aanschafte. Maar de meeste Nederlanders wilden zo'n onveilig ding niet in de tuin.

(2) Yvonne en haar man lieten eerst de trampolines naar eigen ontwerp maken, maar dat werd te duur. Ze zochten vervolgens op internet naar fabrikanten. Inmiddels hebben ze een goedlopend bedrijf. Ze importeren vanuit de VS, Australië, Nieuw-Zeeland en China. "Kinderen blijven springen", verklaart Yvonne het succes. Haar dochter kon er als kind in Nieuw-Zeeland al geen genoeg van krijgen. "Ze is nu 21 en als ze een slechte bui heeft, gaat ze op haar trampoline springen."

(3) "Het mooie is dat je geen reclame hoeft te maken. Dat doen de kinderen zelf. Als ze een vriendje hebben met een trampoline, dan zitten ze daar de hele dag. Ouders vinden het niet leuk dat hun kinderen nooit meer thuis zijn. Daarom kopen ze zelf ook maar een trampoline."

(4) Het bedrijf heeft 85 verkopers in Nederland, allemaal mensen die zich spontaan hebben gemeld. Eén van hen is boer Jan van Gompel uit Bladel. Hij wilde zijn zelfgemaakte trampoline inruilen voor een fabrieksexemplaar en vond het vreemd dat dit bij hem in de buurt niet kon. Nu heeft hij zelf een showroom en verkoopt hij honderden toestellen per jaar.

(5) Volgens hem zijn trampolines vooral populair in streken waar veel boeren wonen. "Onze kinderen spelen vaak rondom het huis. Ze moeten dan wel wat te doen hebben. Mijn oudste is 10 jaar en springt al jaren elke dag. Na een uur is hij bekaf, dan is het ook niet zo erg als hij daarna tv kijkt of computert."

(6) Er zijn al trampolines vanaf vijfhonderd euro. De ronde modellen zijn het populairst. "Kinderen springen vanzelf naar het middelpunt", zegt Van Gompel. "Een trampoline is veiliger dan een schommel of een wip", beweert hij. "Ongelukken gebeuren alleen op personeelsfeesten, als er meer personen tegelijk op springen en er gedronken is."

(7) De trampoline is dus een hit geworden. "Vergelijk het met de dvd-speler", zegt Yvonne. "Het heeft even geduurd, maar nu is het apparaat razend populair."

*naar een artikel van Heleen Beaat
uit: Volkskrant, 27 april 2000*

T1F_35

De tekst begint met een schuingedrukt stukje. Wat is het doel hiervan?

- A. de opbouw van de tekst uitleggen
- B. een persoonlijke mening over het onderwerp geven
- C. een samenvatting van het artikel geven
- D. het onderwerp van de tekst aankondigen

T1F_36

In de tekst staat: 'Daarom kopen ze zelf ook maar een trampoline.' (aline 3)
Waarom kopen ouders een trampoline voor hun kinderen?

- A. Omdat de kinderen dan bij hun eigen huis op een trampoline kunnen springen.
- B. Omdat de kinderen dan op een trampoline kunnen springen als ze een slechte bui hebben.
- C. Omdat een trampoline in andere landen ook een groot succes is.
- D. Omdat ouders ook graag op een trampoline willen springen.

T1F_37

In aline 5 gaat het over Jan van Gompel uit Bladel. Wie is hij?

- A. de vader van een jongen die altijd bij vriendjes op een trampoline springt
- B. een boer die een trampoline wil kopen
- C. een boer die trampolines erg onveilig vindt
- D. een verkoper van trampolines

T1F_38

Waarom vindt Jan van Gompel het niet erg als zijn zoon tv kijkt of computert? (aline 5)

- A. Hij is blij dat zijn zoon dan wat te doen heeft.
- B. Hij vindt dat veiliger dan een schommel of een wip.
- C. Zijn zoon beweegt al genoeg door op de trampoline te springen.
- D. Zijn zoon speelt ook vaak rondom het huis.

T1F_39

Wat is het doel van de laatste aline 5?

- A. een advies geven
- B. een conclusie geven
- C. een tip geven
- D. een waarschuwing geven

Onbezorgd op reis?

Kring-apotheek geeft je handige tips en goed advies

Ben jij helemaal klaar voor je vakantie?

- 1
- 2
- 3 We helpen je graag met advies en tips
- 4 over vakanties en verre reizen.
- 5 Of met vragen over je reisapotheek, het
- 6 meenemen en bewaren van medicijnen en
- 7 welke inentingen je nodig hebt, als je verre
- 8 reizen maakt. Zo ga je goed voorbereid
- 9 en zonder zorgen op weg.
- 10 Fijne vakantie!

vakantie-checklist

- 11
- 12 ☒ een complete reisapotheek
- 13 ☒ een medicijnpaspoort
- 14 ☒ zonneschermingsproducten
- 15 ☒ anti-muggenspray
- 16 ☒ voldoende geneesmiddelen

T1F_40

Lees de tekst onder ***Ben jij helemaal klaar voor je vakantie?***

In dit stukje zijn de volgende woorden weggevallen: 'Bijvoorbeeld met de vakantie-checklist'
Waar kan dit stukje het beste geplaatst worden?

- A. achter: reizen (r. 4)
- B. achter: hebt (r. 7)
- C. achter: weg (r. 9)
- D. achter: vakantie (r. 10)

T1F_41 *

Wat kun je volgens deze tekst bij de kring-apotheek krijgen?

- A. Een checklist
- B. Een medicijnpaspoort
- C. Inentingen
- D. Tips en advies

Origami

Origami is het Japanse woord voor papiervouwen. Ori betekent vouwen en gami staat voor papier. Origami is het vouwen van een vierkant vel papier tot een voorwerp, een dier of iets anders zonder het papier te knippen of te plakken.

De kunst van het papiervouwen is ontwikkeld in Japan. De eerste modellen hadden te maken met de natuur of het dagelijks leven. Dit zijn de traditionele modellen, zoals bijvoorbeeld de kikker, de kraanvogel, de lelie, de lampion en het offerbakje. Deze modellen stammen uit de tijd dat origami werd gebruikt in kloosters en tempels. Daar werden vouwsels gemaakt die op feestdagen werden opgehangen of neergelegd.

Bij origami is het kiezen van het juiste materiaal heel belangrijk. Zeker voor beginners is het al moeilijk genoeg! Allereerst moet het papier precies vierkant zijn en de vouw moet er goed in blijven zitten. Het mag niet kreuken en niet te vlug scheuren. Verder moet de voorkant van het papier een andere kleur hebben dan de achterkant.

Je vouwt de origami-modellen aan de hand van tekeningen. Die tekeningen moet je eerst leren lezen. Er worden ingewikkelde symbolen en tekens in gebruikt. Een bepaalde vouw wordt uitgelegd aan de hand van papierkleur, pijlen en gestippelde lijnen.

T1F_42 *

Deze tekst bestaat uit vier stukjes.

Met welke bedoeling heeft de schrijfster het tweede stukje geschreven?

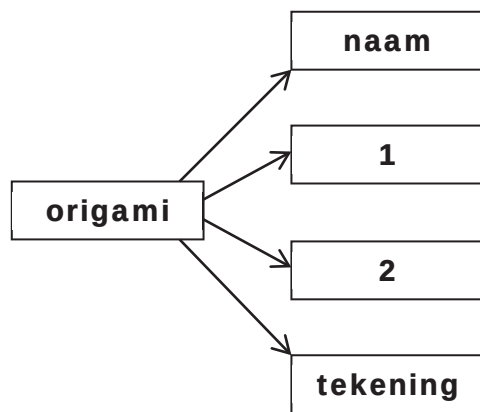
- A. Ze wil aangeven wie begonnen zijn met origami.
- B. Ze wil iets vertellen over de geschiedenis van Japan.
- C. Ze wil opnoemen welke modellen er mogelijk zijn bij origami.
- D. Ze wil uitleggen wat de achtergrond van origami is.

T1F_43

Deze tekst bestaat uit vier stukjes.

Welke zin vat het derde stukje het **best** samen?

- A. Het juiste papier kiezen is heel belangrijk.
- B. Het papier mag niet kreuken of scheuren.
- C. Het papier moet precies vierkant zijn.
- D. Origami vouwen is heel moeilijk.

T1F_44

Marit maakt een schema bij de tekst.

Wat moet ze invullen op plaats 1?

- A. geschiedenis
- B. Japan
- C. kloosters en tempels
- D. traditionele modellen

T1F_45

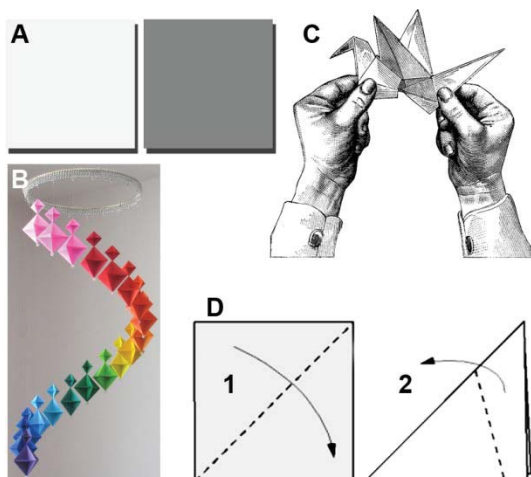
Wat moet ze invullen op plaats 2?

- A. kiezen
- B. kleuren
- C. materiaal
- D. vouwen

T1F_46 *

Deze tekst bestaat uit vier stukjes.

Welk plaatje past het **best** bij stukje vier?

1. **Panische apen komen niet van hun rots**
2. Het kan een drijvende stronk zijn geweest of
3. een onbekend geluid. Het blijft gissen waarom
4. de 120 mantelbavianen van Dierenpark Emmen
5. volledig in paniek zijn. Sinds maandag
6. zitten ze, dicht tegen elkaar, op een hoek van
7. een rots.
8. Een woordvoester van het park noemt het
9. massahysterie. "Een baviaan uit de groep heeft
10. iets gehoord of gezien en de rest volgt de
11. paniekreactie. Zelfs als de verzorgers zwaaien
12. met bananen, blijven de bavianen op hun
13. 'veilige plaats'."
14. Die mysterieuze hysterie is niet nieuw in
15. Emmen. Ook in 1994 en 1997 sloeg de paniek
16. toe op het bavianeneiland. Toen klommen de
17. apen in de bomen en weigerden ze dagenlang
18. naar beneden te komen. De reden dat ze nu
19. voor een rots hebben gekozen, is volgens de
20. woordvoester simpel. "De bomen zijn wat
21. versleten."
22. Het gestreste gedrag van de Emmense
23. mantelbavianen lijkt vreemd, maar is volgens
24. bioloog en woordvoerder David van Gennip
25. van de opvangstichting AAP typisch. "Het is
26. fascinerend, maar dit is nou echt
27. bavianengedrag. Ze kunnen zelfs in paniek
28. raken van hun eigen spiegelbeeld in het water."
29. Bij de stichting verblijven momenteel
30. veertien bavianen. "Laatst schrok er een zo
31. van zijn spiegelbeeld, dat hij gillend een boom
32. in klom." De combinatie van hysterie en
33. onderdanigheid die bavianen vertonen, kan
34. dagenlang stress veroorzaken. "Als een leider
35. van een groep alarm slaat omdat hij een drijvende
36. tak ziet, volgen de anderen hem naar de boom",
37. zegt Van Gennip. "Zonder zelf te kijken of er echt
38. gevaar in het water drijft." Chimpansees raken
39. ook vaak in paniek. "Maar ze volgen de leider niet
40. blind." Bavianen wel. De groep verstopt zich net
41. zo lang tot de leider het sein veilig geeft. "Dat kan
42. dus dagen duren." Wanneer een baviaan schrikt is
43. onvoorspelbaar, zegt Van Gennip. Laatst werden
44. ze hysterisch toen een luikje in een deur van kleur
45. veranderde. "Ze hebben dagen in een hoekje
46. gezeten."
47. Na twee eerdere ervaringen met hysterische
48. bavianen, blijven de verzorgers in Dierenpark
49. Emmen er dit keer rustig onder. "Ze worden
50. waarschijnlijk vanzelf weer kalm."

T1F_47

Wat was de oorzaak van de paniek van de mantelbavianen in Dierenpark Emmen?

- A. Een baviaan hoorde een onbekend geluid.
- B. Een baviaan zag een drijvende stronk.
- C. Een baviaan zag zijn eigen spiegelbeeld in het water.
- D. Dat weet men niet precies; men kan er alleen naar raden.

T1F_48

Lees: "Een ... paniecreactie." (regels 9-11)

Wat past het best achter paniecreactie? (regel 11)

- A. blindelings
- B. naderhand
- C. tijdelijk
- D. weloverwogen

T1F_49

Lees: "Zelfs ... plaats." (regels 11-13)

Wat kun je uit dit stukje opmaken?

- A. Dat de bavianen normaal gesproken gek zijn op bananen.
- B. Dat de bavianen normaal gesproken gek zijn op hun verzorgers.
- C. Dat de verzorgers altijd voorzichtig zijn bij het voederen van de bavianen.
- D. Dat de verzorgers altijd vriendelijk tegen de bavianen proberen te blijven.

T1F_50

Lees: "Het ... gezeten." (regels 22-46)

Van Gennip vergelijkt in dit stuk het gedrag van mantelbavianen en chimpansees.

Hoe gedragen chimpansees zich in soortgelijke situaties?

- A. Ze raken niet in paniek, maar volgen de leider wel blind.
- B. Ze raken niet in paniek en volgen de leider ook niet blind.
- C. Ze raken vaak ook in paniek en volgen de leider ook blind.
- D. Ze raken vaak ook in paniek, maar volgen de leider niet blind.

Rijk en beroemd

- 1 Soms zijn er kinderen op school, in de klas, die
2 niemand kent. Of ze worden gepest en 't is niet
3 hun schuld. Als jij er ook zo een bent: heb
4 geduld, heb geduld.
- 5 Misschien is het later niet meer zo naar.
6 Misschien word je een zanger en je speelt goed
7 gitaar en zingt in een lied over verdriet en heel
8 de wereld luistert er naar!
- 11 Ook spelen kind'ren alleen op straat, heel erg
12 alleen.
13 Van ellende weten zij zich geen raad
14 Ben jij er soms ook zo een: heb geduld, 't komt
15 vroeg of laat.
- 16 Misschien is het later niet meer zo naar.
17 Misschien word je een zanger en je speelt goed
18 gitaar en je zingt in een lied over verdriet en
19 heel de wereld luistert er naar!
- 20 Of je krijgt nooit zakgeld, 't is thuis erg arm, d'r
21 is nooit een cent.
22 En je krijgt nooit een broek die goed bij je past.
23 Als jij er ook **zo een** bent: droom van veel geld,
24 dan heb je geen last.
25 Je ging het huis uit zo arm als een luis en na
26 een paar jaar kwam je als miljonair weer thuis.
27 En je reed in een slee, een pracht van een slee.
28 Iedereen uit de buurt dacht: '**Die** is gehuurd.'
29 Maar in die auto van jou zat jij met je vrouw.
30 En je vader en moeder kregen een villa en je
31 broers ieder een ton.
32 En je zuster een zeilschip ...
33 Je kan zelf verzinnen, wat ik nu verzon.
- 34 Misschien is het later niet meer zo naar.
35 Misschien word je een zanger en je speelt goed
36 gitaar en je zingt in een lied over verdriet en
37 heel de wereld luistert er naar!

T1F_51

Wat wordt bedoeld met: **zo een** (r. 23)?

- A. Een kind dat altijd alleen is.
- B. Een kind dat droomt over veel geld.
- C. Een kind dat graag een beroemd artiest wil worden.
- D. Een kind dat uit een arm gezin komt.

T1F_52

Wat wordt bedoeld met: **Die** (r. 28)?

- A. een auto
- B. een buurtbewoner
- C. een miljonair
- D. een villa

T1F_53

Welk advies geeft de schrijver aan kinderen die arm zijn?

- A. ga dromen van veel geld
- B. trouw met een rijke man of vrouw
- C. zoek later je geluk buitenshuis
- D. zorg dat je miljonair wordt

T1F_54

Lees: *Je ... verzon.* (r. 25 t/m 33)

Dit stukje van het gedicht gaat over ...

- A. een droom die de schrijver heeft verzonnen.
- B. een verhaal dat een kind heeft bedacht.
- C. gebeurtenissen uit het leven van de schrijver.
- D. herinneringen van een miljonair.

T1F_55

De schrijver spreekt in dit gedicht tegen een groep kinderen. Met welke zin kun je het best samenvatten wat hij tegen deze kinderen zegt?

- A. Dromen zijn bedrog.
- B. Hoop op een betere toekomst.
- C. Geld maakt niet gelukkig.
- D. Probeer later beroemd te worden.

T1F_56

In dit gedicht vertelt de schrijver over kinderen en hij praat tegen kinderen.
Tegen welke kinderen praat hij?

- A. Tegen kinderen die er van houden alleen te spelen.
- B. Tegen kinderen die gitaarles krijgen.
- C. Tegen kinderen die verdrietig worden als ze een zanger horen.
- D. Tegen kinderen die zichzelf in het gedicht herkennen.

T1F_57

Welke andere titel past het best bij het gedicht?

- A. Bang? Dat helpt niet!
- B. Laat je niet op je kop zitten
- C. Later kan het allemaal anders zijn
- D. Trek je er niets van aan

T1F_58

Het gedicht bestaat uit zes stukjes. Welke stukje is het refrein?

- A. Stukje 1
- B. Stukje 2
- C. Stukje 3

Spelregels

De tekst gaat over jonkvrouw Marjorie (14 jaar). Ze is getrouwd met Allard (15 jaar), de zoon van de kasteelheer van Goudheuvel. Marjorie gaat met Gilbert, de hofmeester, op bezoek bij ridder Walter, die ook op Goudheuvel woont.

1. Gilbert nam me mee naar het huis van ridder Walter dat
2. op de binnenplaats stond. Ridder Walter was van adellijke
3. afkomst, maar was niet rijk. Daarom woonde hij op
4. Goudheuvel als commandant van de soldaten die de
5. burcht verdedigden.
6. Zijn huis was niet meer dan een houten schuur met als
7. enige meubilair een tafel, een bank en een bed. Hij was
8. niet getrouwd, maar had een meisje bij hem inwonen dat
9. onder andere voor hem kookte.
10. Ridder Walter heette ons zo vriendelijk mogelijk welkom,
11. maar het was meteen duidelijk dat hij geen man van
12. woorden was, maar van wapens. Hij was bezig een pees
13. op een boog te spannen en wilde dat eerst afmaken.
14. Gilbert en ik gingen zolang op de bank zitten waar een
15. plat kussen het enige comfort bood. Het meisje hield ons
16. haverkoeken op een aardewerken schaal voor. Ze had
17. een vreemde, scheve neus. Ik vroeg me af of zij ook
18. geslagen werd.
19. Na een tijdje legde ridder Walter de boog weg. "En,
20. jonkvrouw Marjorie, wat wilt u leren?"
21. Wat wilde ik leren? Ik wilde zoveel leren! Maar misschien
22. was het het beste om maar eenvoudig te beginnen.
23. "Vertel me eens iets over die boog", zei ik.
24. "Deze boog? Die gebruik ik alleen voor de jacht. De
25. strijdbogen worden in de toren bewaard."
26. Ik boog mijn hoofd en voelde mij dom.
27. "We zullen daar maar eens gaan kijken", stelde Walter
28. voor.
29. We volgden hem naar het poortgebouw waar aan

30. weerszijden twee massieve torens naast gebouwd waren.
31. Walter opende een deur en we kwamen in een
32. schemerige kamer waar het naar metaal, olie en leer
33. rook. Langs de muren stonden rijen bogen, grote en
34. kleine. Daarboven hingen weer andere bogen aan haken,
35. kleine, stevige met een dwarshout.
36. Ridder Walter pakte er zo een van de muur.
37. "De kruisboog. Misschien wel het venijnigste wapen in de
38. strijd."
39. "Waarom?", wilde ik weten.
40. "Wel, je kunt er erg ver mee schieten. En je schiet er
41. overal mee doorheen. Zelfs door een pantser. Kijk maar."
42. Hij stroopte zijn mouw op en liet ons zijn linker bovenarm
43. zien. Er zat een gat in, met bleke, roze huid eromheen.
44. Ik keek er niet te lang naar.
45. "Om de kracht van je schot te vergroten, gebruik je
46. speciale pijlen", ging Walter doodgemoedereerd verder.
47. "Deze."
48. Uit een ton haalde hij een handvol korte pijlen
49. tevoorschijn. Hij wees op de smalle priemende punten.
50. "Daar bijenwas op smeren, dan dringen ze dieper door. En
51. als je met gewoon voetvolk te maken hebt, punten met
52. weerhaken gebruiken."
53. Gilbert kuchte. "Zou het voor de jonkvrouw niet
54. interessanter zijn eens bij de kanonnen te gaan kijken?"
55. "Wilt u dat, jonkvrouw?", vroeg Walter.
56. Ik knikte.
57. Even later stonden we op de burchtmuur boven het
58. poortgebouw. Daar stonden de kanonnen opgesteld op
59. houten stellages.
60. "Jonkvrouw Marjorie wil de kanonnen zien", zei Gilbert.
61. "Vertel haar maar eens hoe hard ze kunnen brullen."

Uit: 'Spelregels' van Floortje Zwigman.

T1F_59

Welke persoon vertelt de gebeurtenis?

- A. Allard, de zoon van de kasteelheer
- B. hofmeester Gilbert
- C. jonkvrouw Marjorie
- D. ridder Walter

T1F_60

Gelukkig lachte niemand me uit.
Waar past deze zin het best?

- A. Achter: 'kookte' (regel 9)
- B. Achter: 'afmaken' (regel 13)
- C. Achter: 'zei ik' (regel 23)
- D. Achter: 'dom' (regel 26)

T1F_61

Lees: "We ... voor. (regels 27-28)
Wat bedoelt ridder Walter met: 'daar' (regel 27)?

- A. in de poort
- B. in de toren
- C. op de binnenplaats
- D. op de muren

Sport voor stoere meiden

Voorzichtig loopt Rani langs de lijn van haar vak heen en weer. Plotseling haalt ze diep adem en begint te roepen: "Kabbadi, kabbadi, kabbadi." Ze springt naar voren. Pets, pets, pats! Twee tegenstanders raakt zij met haar handen en één met haar voet. Daarna maakt zij een enorme snoekduik naar achteren, terug in haar vak. De meiden van haar team springen juichend op: drie punten voor de Hosur Secondary School.

Finale in Hosur

Hosur ligt in het zuiden van India, ongeveer een uur rijden van de miljoenenstad Hyderabad. De meiden uit de klas van Rani hebben maanden _____ a _____, want vandaag is een belangrijke dag. Uit heel Zuid-India komen teams bijeen om de finale te spelen van de bekende sport kabbadi. Nooit van gehoord? Toch zijn er miljoenen mensen die het spelen, in heel Azië. Als je een beetje Engels begrijpt, kan je het opzoeken op internet.

Tand door haar lip

Rani is _____ b _____ van haar team. Daarom mocht ze tijdens de opening de vlag van haar school dragen. Ze baalt nu als een stekker: "We hebben weer verloren van Cuddapha, onze eeuwige rivaal en ik heb ook nog een tand door mijn lip." Ze houdt een zakdoek tegen haar mond. "Die meiden zijn ook allemaal zo groot, daar kunnen wij niet tegen op." Kabbadi is geen sport voor _____ c _____. Het gaat er soms ruig aan toe, vooral als de finales dichtbij komen.

Het spel

Wil je zelf ook kabbadi spelen? Maak dan _____ d _____ zeven personen, zij staan ieder in een eigen vak van ongeveer 6 tot 10 meter. Een aanvaller loopt het vak van de verdedigers in, terwijl hij steeds 'kabbadi' roept, zonder adem te halen. Het team van de aanvaller krijgt één punt voor iedere speler die met een hand of voet getikt wordt. Maar pas op: de aanvaller moet terug zijn in het eigen vak, voordat de adem op is. Anders ... is hij af.

De tegenstanders kunnen proberen de aanvaller te ontwijken, of proberen deze tegen te houden. Hierna mag de andere partij het proberen. Wie de meeste punten heeft, heeft gewonnen.

T1F_62

Wat past het best op plaats 'a' in de tekst?

- A. getraind
- B. gezeurd
- C. slecht geslapen
- D. vakantie gehad

T1F_63

Wat past het best op plaats 'b' in de tekst?

- A. de aanvoester
- B. de coach
- C. de keepster
- D. de verzorgster

T1F_64

Wat past het best op plaats 'c' in de tekst?

- A. jongens
- B. scholieren
- C. volwassenen
- D. watjes

T1F_65

Wat past het best op plaats 'd' in de tekst?

- A. een afspraak met
- B. tegenstanders van
- C. twee groepen van
- D. veel plezier met

Van afwassen tot kranten bezorgen

**GELD
SPECIAL**

- (1) 1. Veel kinderen die naar de middelbare school gaan,
2. beginnen rond die leeftijd (12 of 13 jaar) ook voorzichtig
3. aan hun eerste baantje.
4. Dat kan een bijbaantje na schooltijd zijn of werk dat je
5. alleen in de vakantie doet. Het geld dat je verdient,
6. kan je lekker uitgeven aan leuke dingen.
7. Maar je kunt ook sparen voor later of voor iets duurs.
8. De populairste baantjes die scholieren na schooltijd
9. en in het weekend hebben zijn:
10. kranten of folders bezorgen, vakken vullen in een
11. winkel en oppassen.

(2) Percentage scholieren met betaald werk bekeken per leeftijdsgroep

	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Bijbaantje	16	35	63	75	48
Vakantiewerk	14	31	58	75	44

(3) Top-3 bijbaantjes, per leeftijdsgroep

	12 jaar	13-14 jaar	15-16 jaar	17-18 jaar
1	Krantenwijk	Krantenwijk	Winkel/supermarkt	Winkel/supermarkt
2	Oppassen	Oppassen	Krantenwijk	Restaurant/café
3	Vakkenvullen	Vakkenvullen	Oppassen	Oppassen

(4) Gemiddeld spaarbedrag per maand, per leeftijdsgroep

Leeftijd	(€)
12 jaar	21
13 jaar	25
14 jaar	28
15 jaar	41
16 jaar	53
17 jaar	62
18 jaar	74

12. Wat is verstandig?

13. Maak een spaarplan. Schrijf op wat je
14. maandelijks verdient en wat je daarvan
15. kunt uitgeven. Zo krijg je een goed overzicht
16. van je inkomsten en je uitgaven. Zorg ook dat je
17. iedere maand aan het begin van de maand iets op je
18. spaarrekening zet. Eerst sparen dan uitgeven,
19. is een handige tip bij verstandig omgaan met geld.
20. Doe je het andersom, dan heb je aan het einde van de
21. maand waarschijnlijk geen geld meer om te
22. sparen.

[bron: Nationaal Scholierenonderzoek 2008-2009, Nibud]

T1F_66

Hoeveel % van de kinderen van 13 t/m 14 jaar, heeft een bijbaantje?

- A. 16
- B. 35
- C. 44
- D. 48

T1F_67

Welk werk wordt door de meeste 16-jarigen als bijbaan gedaan?

- A. bij mensen thuis oppassen
- B. in de horeca werken
- C. in de supermarkt werken
- D. kranten of folders bezorgen

T1F_68

Lees de alinea met het kopje: Wat is verstandig? (r. 12).

Welke zin zegt waar het in dit stukje vooral om gaat?

- A. Maak een spaarplan. (r. 13)
- B. Zo krijg ... uitgaven. (r. 15 en 16)
- C. Zorg ook ... zet. (r. 16 en 18)
- D. Doe je ... sparen. (r. 20 t/m 22)

T1F_69 *

Lees de alinea met het kopje: Wat is verstandig? (r. 12).

Welke titel zou ook passen boven deze alinea als je wilt aangeven waar het in deze alinea vooral om gaat?

- A. Antwoorden op veelgestelde vragen over geld
- B. Tips voor goed omgaan met geld
- C. Vragen over beter omgaan met geld
- D. Zo geven scholieren geld uit!

Water bij je hebben

1. **Het** zal zelden voorkomen dat je in onze streken niet ergens water kunt vinden. Toch
2. kun je er beter voor zorgen **het** altijd bij je te hebben. Maak je een lange tocht, neem dan
3. een emmertje of opvouwbaar waterzak mee. Helaas: je moet oppassen voor water in
4. sloten, beken en rivieren. Water uit bronnen is soms te drinken omdat **het** door de
5. aarde gefilterd is. In lage gebieden is het water meestal vervuild, zelfs in de vrije
6. natuur! Sloopwater kan bestrijdingsmiddelen bevatten en mestresten. **Het** kan vervuild
7. zijn met olie en allerlei chemisch afval. Dieren die water gebruiken, besmetten het
8. vaak met hun eigen parasieten. Kook je water daarom altijd!
9. Troebel water, of water dat vervuild is met bladresten, kun je eerst op verschillende
10. manieren reinigen. Laat het water een paar uur in een emmer staan. Alle zware
11. deeltjes zakken naar beneden. Schep water boven het bezinksel in een ketel en kook
12. het. Je kunt de emmer ook aan een tak hangen. Leg er een slang in, en bind een schone
13. zakdoek om het uiteinde. Het andere uiteinde leg je in een bakje onder de tak. Zuig
14. even aan dat laatste uiteinde tot je water in je mond krijgt en het water gaat lopen. Je
15. kunt het ook op andere manieren filteren. Giet het water door een schone doek, een
16. schone sok met zand of een bamboestok met gras onderin.
17. Voor mensen in de Sahara is het *de gewoonste zaak van de wereld*, voor ons is het
18. volgende wel een leuk experiment: Graaf 's avonds een V-vormig gat, een wijde V.
19. Zet onderin een pannetje. Over de hellingen en het pannetje leg je plastic dat je
20. vastzet met keien. Boven het pannetje maak je een opening in het plastic. 's
21. Ochtends zal de dauw in het pannetje gelopen zijn.

T1F_70

In welke zin in de tekst wordt met dik gedrukte '**het**' of '**Het**' iets anders bedoeld dan water?

- A. Het zal ... kunt vinden. (r. 1)
- B. Toch kun je er beter voor zorgen het altijd bij je te hebben. (r. 1 en 2)
- C. Water uit ... gefilterd is. (r. 4 en 5)
- D. Het kan ...chemisch afval. (r. 6 en 7)

T1F_71

In regel 17 staat een schuin gedrukt stukje. Waardoor kun je dit stukje vervangen zodat de betekenis van de zin sterk verandert?

Door:

- A. iets alledaags
- B. iets wonderlijks
- C. normaal
- D. routine

T1F_72

Hoe eindigt de tekst?

Met...

- A. aanwijzingen voor mensen in de Sahara.
- B. een proef om zelf uit te voeren.
- C. een waarschuwing tegen vervuild water.
- D. enkele verzonnen voorbeelden.

T1F_73

In de tekst staat:

Troebel water, of water dat vervuild is met bladresten, kun je eerst op verschillende manieren reinigen.

De schrijver van deze tekst ...

- A. hoopt dat dit zo is.
- B. weet niet zeker of dit wel zo is.
- C. weet bijna zeker dat dit zo is.
- D. weet wel zeker dat dit zo is.

T1F_74

Welk woord in het register van een atlas komt na 'Sahara'?

- A. Saba (eiland)
- B. Sacramento (stad)
- C. Sado (eiland)
- D. Sana (stad)

1 Wild kaften

2 Goedkoop, origineel en milieubewust: wild
3 kaften. In plaats van een standaard rol papier,
4 ga je op zoek naar andere mooie materialen om
5 je boeken te beschermen en op te vrolijken.
6 Kies stevig materiaal, anders moet je over een
7 paar maanden opnieuw aan de slag.
8 Een paar ideeën:

- 9 • Gebruik posters van je favoriete
10 acteur/popster/dier/goede doel. Je kunt
11 ook oude reclameposters bij winkels of
12 bioscopen opvragen.
 - 13 • Vraag je ouders of een winkel of ze
14 overgebleven behang hebben dat je
15 mag gebruiken.
 - 16 • In de kringloopwinkel of op de
17 rommelmarkt kun je voor een paar euro
18 hele grote boeken met mooie illustraties
19 vinden.
 - 20 • Kleurige plastic tasjes zijn perfect
21 kaftmateriaal.
 - 22 • Vraag aan je moeder, je oma of je
23 buurvrouw om overgebleven lappen
24 stof. Kies wat vrolijks uit en gebruik dat
25 als kaft. Wel vastzetten met garen of
26 nietjes in plaats van plakband.
- 27 En ja, hoe gaat dat kaften ook alweer? Zoek op
28 internet op 'Kaften' en er komen heel veel
29 handige filmpjes tevoorschijn!

Bron: Ilse Savenije en Jolanda Dreijklufft, uit:
Hoe overleef ik met/zonder mijn talent?
(tijdschrift) 2011

T1F_75

Welke voordelen heeft 'wild kaften' volgens de schrijver?

Wild kaften is ...

- A. makkelijk, handig en beter voor het milieu dan gewoon kaften.
- B. sneller, fijner om te doen en gezelliger dan gewoon kaften.
- C. steviger, voordelig en je hebt meer keus dan bij gewoon kaften.
- D. voordelig, bijzonder en beter voor het milieu dan gewoon kaften.

T1F_76

Waar staat wat het nut is van kaften van boeken?

- A. Goedkoop ... kaften. (r. 2 en 3)
- B. In ... vrolijken. (r. 3 t/m 5)
- C. Kies ... slag. (r. 6 en 7)
- D. Zoek... tevoorschijn! (r. 27 t/m 29)

T1F_77

Lees: Kies ... slag. (r. 6 en 7).

Door welk woord of welke woorden kun je 'anders' vervangen, zonder dat de betekenis van de zin verandert?

- A. in dat geval
- B. maar meestal
- C. overigens
- D. zo niet, dan

T1F_78 *

Voor wie is deze tekst **vooral** geschreven?

- A. voor leraren
- B. voor ontwerpers
- C. voor ouders
- D. voor scholieren

T1F_79 *

Waarom heeft de schrijver deze tekst **vooral** geschreven?

Hij wilde de lezer vooral ...

- A. ergens over adviseren.
- B. ergens voor waarschuwen.
- C. iets beloven.
- D. leuk bezig houden met een verhaaltje.

T1F_80 *

Welke titel vat de tekst heel kort samen?

- A. Kaften ... als je wilt, kun jij het ook!
- B. Kaften ... dat hoeft niet moeilijk te zijn!
- C. Kaften ... doe het eens anders!
- D. Kaften ... je leert het in een oogwenk

Zwartbonte koeien blijken niet erg regenbestendig

1. Nergens ter wereld wordt zo veel nageemaakt als in
2. China, en nergens gebeurt dat zo creatief.
3. De eerste prijs gaat naar een boerenbende in
4. Jinzhou in de midden-Chinese provincie Shanxi.
5. Hun jongste slachtoffers zijn 78 leden van een
6. coöperatie van melkkoeienhouders in Binnen-
7. Mongolië. Die hadden zich voor achttienduizend
8. euro in de schulden gestoken om op de beesten-
9. markt van Jinzhou koeien te kopen. De beste
10. kozen ze uit: prachtige zwartbonte beesten,
11. krachtig van lijf en leden, met volle zwiepstaarten,
12. ronde buiken en volle uiers.
13. Een week later begon na een regenbui de
14. ontmaskering. Witte en zwarte verf droop van de
15. beesten af, aangeplakte staarten lieten los,
16. gelijmde houten hoorns vielen op de grond.
17. Het demasqué was compleet nadat de hormoon-
18. injecties waren uitgewerkt. Wat overbleef was een
19. stel grauwege broodmagere herkauwers waarvan
20. er dertien in een dozijn gaan.
21. De bedrogen boeren togen met dorpsgenoten en
22. de lokale politie naar Jinzhou. Na een klopjacht
23. van zes uur kregen ze de bende te pakken. Geld
24. om de bedrogen boeren schadeloos te stellen,
25. hadden de koeienververs niet. Ze waren trouwens
26. onschuldig, beweerden ze, want iedere keer waren
27. de beesten beschilderd en beplakt aan hen
28. verkocht. Kijken of de rechter hen gelooft.

T1F_81

De schrijver laat merken dat hij toch wel een beetje bewondering heeft voor deze manier van oplichten.

Uit welk stukje blijkt dat?

- A. Uit: Nergens ... Shanxi. (regels 1-4)
- B. Uit: Hun ... Binnen-Mongolië. (regels 5-7)
- C. Uit: Die ... kopen. (regels 7-9)
- D. Uit: De ... uiers. (regels 9-12)

T1F_82

Lees: Hun ... Binnen-Mongolië. (regels 5-7)

Welke betekenis heeft hier: jongste slachtoffers (regel 5)?

- A. Mensen die binnenkort slachtoffer zullen worden.
- B. Mensen die kortgeleden slachtoffer waren.
- C. Slachtoffers met een hoge leeftijd.
- D. Slachtoffers met een lage leeftijd.

T1F_83

Lees: De ... uiers. (regels 9-12)

Als je dit stukje leest, wat kun je dan over de boeren opmerken?

- A. De boeren hadden minstens moeten twijfelen of ze wel de juiste koop hadden gesloten.
- B. De boeren konden eigenlijk toen al weten dat ze bedrogen werden.
- C. De boeren konden toen helemaal niet weten dat ze bedrogen werden.
- D. De boeren twijfelden toen eigenlijk al of ze wel de juiste koop hadden gesloten.

T1F_84 *

Lees: Een ... gaan. (regels 13-20)

Waarover gaat dit stukje hoofdzakelijk?

- A. Over hoe de boeren precies voor de gek gehouden waren.
- B. Over hoe de hormooninjecties precies werkten.
- C. Over hoe de koeien precies beschilderd werden.
- D. Over hoe de staarten precies aangeplakt werden.

T1F_85

Wat past het best achter: ... gaan. (regel 20)?

- A. Ze waren door de wol geverfd.
- B. Ze waren drie turven hoog.
- C. Ze waren vel over been.
- D. Ze waren zo groen als gras.

5 Sleuteloverzicht opgaven op niveau 1F

item	sleutel
T1F_01	A
T1F_02	A
T1F_03	A
T1F_04	A
T1F_05	D
T1F_06	D
T1F_07	C
T1F_08	B
T1F_09	B
T1F_10	D
T1F_11	B
T1F_12	C
T1F_13	9 goed: 2 punten, 8 of 7 goed: 1 punt, 6 of minder goed: 0 punten
	3, 3, 2, 2, 3, 3, 0, 0, 2
T1F_14	C
T1F_15	C
T1F_16	C
T1F_17	A
T1F_18	Beide aspecten moeten er in zitten: als één ontbreekt is het fout
	Het antwoord bevat in ieder geval: 1. een mening. 2. een argument om de gegeven mening te ondersteunen. Antwoord is goed als tenminste een overall oordeel van gedicht + OF onderbouwing van mening (algemeen) OF voorbeelden van wat goed/slecht (hoeft niet persé een onderbouwing te zijn)
T1F_19	B
T1F_20	B
T1F_21	A

item	sleutel
T1F_22	omdat je ermee voor schut loopt / andere kinderen je uitlachen; omdat het niet lekker zit; onhandig is/te strak zit; Let op: twee van de drie antwoorden moeten <u>genoemd</u>
T1F_23	Jasper en Joep.
T1F_24	(1) Het past overall overheen (is niet te strak) en (2) het ziet er <u>stoer uit</u> .
T1F_25	D
T1F_26	D
T1F_27	B
T1F_28	A
T1F_29	C
T1F_30	A
T1F_31	C
T1F_32	1: De winkel van meneer Fop/ buiten; 2: De kamer van Maaïke/binnen. (mag ook andersom)
T1F_33	B
T1F_34	C
T1F_35	D
T1F_36	A
T1F_37	D
T1F_38	C
T1F_39	B
T1F_40	D
T1F_41	A
T1F_42	D
T1F_43	A
T1F_44	A
T1F_45	C
T1F_46	D
T1F_47	D
T1F_48	A
T1F_49	A

item	sleutel
T1F_50	D
T1F_51	D
T1F_52	A
T1F_53	A
T1F_54	A
T1F_55	B
T1F_56	D
T1F_57	C
T1F_58	B
T1F_59	C
T1F_60	D
T1F_61	B
T1F_62	A
T1F_63	A
T1F_64	D
T1F_65	C
T1F_66	B
T1F_67	C
T1F_68	A
T1F_69	B
T1F_70	A
T1F_71	B
T1F_72	B
T1F_73	D
T1F_74	D
T1F_75	D
T1F_76	B
T1F_77	D
T1F_78	D
T1F_79	A
T1F_80	C
T1F_81	A
T1F_82	B
T1F_83	C
T1F_84	A
T1F_85	C

6 Bronnen en referenties

Tekst	Bron
Brugklassers	Naar de brugklas. Onmisbaar voor alle (aanstaande) brugklassers! (ISBN: 9021616203), Ploegsma, 2006
De Bonnacon, gevaarlijke poepspuiter	Magische dieren rare dieren van nergens (ISBN: 9027418721), Winkler Prins, 2005
De keuzes van Hind, Jasmijn en John	Spangasmagazine, Takes Media B.V., 2010
De klodder beweegt	Alles in 1, Stichting de Bloeiende Naboom, 2008
Dolfijn	www.nationalgeographic.nl, G+J Uitgevers
Ha die lantaarn	De Nederlandse kinderpoëzie in 1000 en enige gedichten, Uitgeverij Prometheus, 2007
Het jaar 1532	Wegloop, Uitgeverij Lemniscaat, 2005
Onbezorgd op reis	Kring Apotheek B.V., 2012
Panische apen komen niet van hun rots	Volkskrant, 2005
Spelregels	Spelregels, Uitgeverij De Fontein, 2011
Sport voor stoere meiden	Tsjakka, C.I.V. Superunie BA, 2006
Van afwassen tot kranten bezorgen	Spangasmagazine, Takes Media B.V., 2010
Weg met de stomme hesjes	Kidsweek, Uitgeverij Young & Connected, 2011
Wild kaften	Hoe overleef ik met/zonder mijn talent, Em. Querido's Uitgeverij B.V., 2011
Zwartbonte koeien blijken niet erg regenbestendig	Volkskrant, 2001

Colofon

Stichting Cito

Onderzoek

Saskia Wools, Anton Béguin

Psychometrie en methodologie

Remco Feskens, Jasper Wouda, Anton Béguin

Toetsconstructie en inhoudsverantwoording

Hiske Feenstra, Alex van de Kerkhof, Saskia Wools

Teamleiding afname

Servaas Frissen, Julet Harms

Bureauredactie

Servaas Frissen, Patricia Gillet

Systeemontwerp

Randhir Bhagwan

Projectleiding

Saskia Wools

Stuurgroep

Anton Béguin, Aukje Bergsma, Saskia Wools

College voor Toetsen en Examens

Projectleiding

Pascalie Haenen

Bureauredactie

Willemijn Leene, Jacob Raap, Pascalie Haenen, Monique Kerkhof, Ellen Huijser

Adviescommissie

Jacob Raap, Jan Kastelein, Marcel Claessens, Adri van der Ven, Maaïke Beuving

